Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1375/98, ECLI:CZ:NS:1999:21.CDO.1375.1998.1

Číslo: 14/2001

Právní věta:

Při posouzení, zda zaměstnanec byl členem příslušného odborového orgánu, který je oprávněn spolurozhodovat se zaměstnavatelem (§ 59 odst. 2 zák. práce), soudu nepřísluší řešit jako otázku předběžnou platnost volby (její průběh a výsledek) zaměstnance do tohoto orgánu; soud vychází ze stanoviska, které po uskutečněných volbách k jejich průběhu a výsledku zaujal k tomu příslušný orgán odborové organizace.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.08.1999

Spisová značka: 21 Cdo 1375/98

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Dopisem ze dne 8. 10. 1996 žalovaný sdělil žalobci, že s ním podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. f) zák. práce rozvazuje pracovní poměr z důvodu opětovného porušování pracovní kázně a "neplnění povinností vedoucího pracovníka". Naplnění tohoto výpovědního důvodu spatřoval v tom, že žalobce ve funkci hrázného "vytváří nepřijatelné pracovní podmínky pro své podřízené". Dalším dopisem ze dne 15. 10. 1996 žalovaný sdělil žalobci, že s ním podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. e) zák. práce rozvazuje pracovní poměr, neboť na funkci "vedoucího hrázného VD H." nesplňuje předpoklad stanovený kvalifikačním katalogem – úplné střední vzdělání.

Žalobce se domáhal, aby bylo určeno, že výpovědi ze dne 8. 10. 1996 a ze dne 15. 10. 1996 jsou neplatné a aby mu byl žalovaný povinen zaplatit "ušlou mzdu". Žalobu odůvodnil tím, že se vytýkaných porušení pracovní kázně nedopouštěl, že žalovanému byla za dlouhá léta pracovního poměru jeho kvalifikace dobře známa a přesto byl v roce 1992 zařazen do funkce "vedoucí hrázný". Za "zásadní právní vadu" obou výpovědí však považoval skutečnost, že žalovaný, který věděl, že žalobce je členem odborového orgánu, nepožádal tento odborový orgán o jeho předchozí souhlas k oběma výpovědím.

O k r e s n í s o u d v Jablonci nad Nisou rozsudkem ze dne 26. 6. 1997 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen "nahradit" žalovanému náklady řízení ve výši 21 729 Kč. Ve věci samé dospěl k závěru, že "výpověď daná žalobci žalovanou dne 8. 10. 1996 je důvodná", a že "bylo prokázáno, že žalobce v době, kdy mu byla dána výpověď ze dne 15. 10. 1996, nedosahoval požadované kvalifikace a důvod k výpovědi zde tedy byl dán". K námitce, že žalovaný nesplnil povinnost požádat ve smyslu ustanovení § 59 odst. 2 zák. práce příslušný odborový orgán o předchozí souhlas s výpovědí, soud prvního stupně nepřihlédl, když podle jeho názoru "žalobce dostatečně neprokázal, že je skutečně členem odborového orgánu – závodního výboru základní odborové organizace".

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem, pobočka Liberec, rozsudkem ze dne 30. 1. 1998 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že vyhověl žalobě na určení, že výpověď žalovaného, daná žalobci dne 8. 10. 1996, a výpověď, daná dne 15. 10. 1996, jsou neplatné a rozhodl, že ve výroku o náhradě mzdy a o nákladech řízení se rozsudek soudu prvního stupně zrušuje a věc se mu v tomto rozsahu vrací k dalšímu řízení. Odvolací soud dospěl k závěru, že žalobce byl v roce 1994 řádně zvolen do závodního výboru odborové organizace, a že členem tohoto výboru byl i v době, kdy mu byly doručeny výpovědi žalovaného z pracovního poměru. Protože si žalovaný nevyžádal podle ustanovení § 59 odst. 2 zák. práce předchozí souhlas příslušného odborového orgánu, odvolací soud uzavřel, že obě výpovědi jsou neplatné.

V dovolání proti měnícímu výroku rozsudku odvolacího soudu žalovaný namítá, že žalobce v době, kdy mu byla dávána výpověď, "nebyl odborovým funkcionářem a tudíž se nemůže dovolávat zvláštní zákonné ochrany". Dovozoval, že mandát starého výboru skončil dne 31. 12. 1994 a nový výbor odborové organizace neexistoval. Je proto "v logice věci", že poté ani nemohla proběhnout "dovolba" žalobce do výboru odborové organizace a do dění v základní organizaci nepříslušelo zasahovat zvenčí ani regionálnímu odborovému pracovníku P. D. Jediným orgánem, který mohl v zásadních otázkách, jako jsou volby, rozhodnout, byla podle názoru dovolatele členská schůze nebo konference. "Korespondenční volba" proto byla neplatná již z těchto "zcela zásadních důvodů". Navíc nikdy nebyl členskou schůzí schválen volební řád a samotná volba žalobce do výboru odborové organizace proběhla dle přesvědčení dovolatele "neregulérně a navýsost zmateně". Předložené důkazy o "korespondenční volbě" žalobce nasvědčují tomu, že vyhodnocení volby bylo vypracováno až v průběhu soudního řízení. V důsledku toho dospěl odvolací soud k nesprávným právním závěrům a "vynesl rozsudek v rozporu se skutkovým stavem a se zákonem". Žalovaný navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu, a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je i podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o.s.ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné. Proto zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 59 odst. 1 zák. práce výpověď nebo okamžité zrušení pracovního poměru je zaměstnavatel povinen předem projednat s příslušným odborovým orgánem. Podle § 59 odst. 2 zák. práce, jde-li o člena příslušného odborového orgánu, který je oprávněn spolurozhodovat se zaměstnavatelem, v době jeho funkčního období a v době jednoho roku po jeho skončení, je zaměstnavatel povinen požádat příslušný odborový orgán o předchozí souhlas k opatření podle předchozího odstavce. Za předchozí souhlas se považuje též, jestliže příslušný odborový orgán písemně neodmítl udělit zaměstnavateli souhlas v době do 15 dnů ode dne, kdy byl o něj zaměstnavatelem požádán. Podle ustanovení § 242 odst. 1 písm. a) zák. práce je neplatný právní úkon, který se svým obsahem nebo účelem příčí zákonu nebo jej obchází nebo se jinak příčí zájmům

společnosti.

V posuzované věci bylo zjištěno (toto zjištění dovolatel nenapadá), že žalovaný nepožádal příslušný odborový orgán (výbor odborové organizace) o předchozí souhlas k oběma výpovědím, a že v Základní organizaci Odborového svazu pracovníků dřevozpracujících odvětví, lesního a vodního hospodářství P. L., a. s., závod v J., byla uspořádána v dubnu 1995 tzv. korespondenční volba do výboru základní organizace, v níž byl jako kandidát na funkci člena výboru navržen žalobce.

Za tohoto skutkového stavu je pro posouzení věci vzhledem k námitkám uplatněným v dovolání především významný jednoznačný závěr o tom, jak správně uvádí odvolací soud, zda se žalobce stal na základě této volby členem příslušného odborového orgánu, který je oprávněn spolurozhodovat se zaměstnavatelem (jiné skutečnosti, na jejichž základě by se stal členem výboru odborové organizace, žalobce netvrdí a jejich existence ani z obsahu spisu nevyplývá). S názorem, že soudu přísluší přezkoumání platnosti (legitimity) provedené volby, však dovolací soud nesouhlasí.

Zakládání odborových organizací a členství v nich je výkonem práva svobodně se sdružovat s jinými na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů. Toto právo je spolu s ostatními hospodářskými, sociálními a kulturními právy zaručováno v hlavě čtvrté Listiny základních práv a svobod, která byla jako součást ústavního pořádku České republiky vyhlášena usnesením předsednictva České národní rady pod č. 2/1993 Sb. Z povahy věci vyplývá, že neodlučitelnou součástí vlastní realizace tohoto práva, jehož výsledkem je založení sdružení (odborové organizace), je rovněž vybudování vnitřní organizační struktury včetně vytvoření příslušných orgánů, jejichž prostřednictvím organizace vyvíjejí svoji činnost. Orgány sdružení i způsob jejich ustavování proto musí být i z tohoto důvodu uvedeny ve stanovách (srov. § 9a odst. 2, § 6 odst. 2 písm. d/ zákona č. 83/1990 Sb. ve znění pozdějších změn a doplňků).

Odborové organizace vznikají nezávisle na státu (srov. čl. 27 odst. 1, větu první, Listiny). Na rozdíl od sdružení v obecném pojetí, která vznikají registrací, je specifické postavení odborových organizací vyjádřeno taktéž zjednodušením podmínek jejich vzniku. Odborová organizace se stává právnickou osobou dnem následujícím poté, kdy byl příslušnému ministerstvu doručen návrh na evidenci odborové organizace (srov. § 9a odst. 1 zákona č. 83/1990 Sb., ve znění pozdějších změn a doplňků). Výraz zvláštního postavení odborových organizací lze spatřovat rovněž ve skutečnosti, že jsou vyňaty z řízení o registraci sdružení a příslušná ustanovení, která umožňují ministerstvu za stanovených podmínek registraci sdružení odmítnout (s možností podat proti rozhodnutí ministerstva opravný prostředek k Nejvyššímu soudu) se na odborové organizace nevztahují (srov. § 9a odst. 2 citovaného zákona).

V posuzované věci Stanovy Odborového svazu pracovníků dřevozpracujících odvětví, lesního a vodního hospodářství považují za základní článek struktury (výstavby) odborového svazu základní organizace. Za nejvyšší orgán základní organizace odborového svazu Stanovy označují členskou schůzi (tj. setkání všech členů odborového svazu sdružených v základní organizaci odborového svazu), nebo konferenci volených delegátů členů odborového svazu příslušné základní organizace odborového svazu. Výboru základní organizace je přiznáváno postavení výkonného voleného orgánu základní organizace odborového svazu.

Odvolací soud vycházeje z právního názoru, že soudu přísluší posuzovat “legitimitu” volby žalobce jako otázku předběžnou (prejudiciální), dospěl k závěru, že volba žalobce za člena výboru odborové organizace “byla provedena v souladu s volebním řádem ZO OS”. Při úvaze, zda byl žalobce platně zvolen za člena výboru základní organizace odborového svazu, je však třeba mít na zřeteli, že podle ustanovení § 2 odst. 3, věty druhé, zákona č. 83/1990 Sb., ve znění pozdějších změn a doplňků, do postavení a činnosti sdružení (jimiž jsou i odborové organizace) mohou státní orgány zasahovat jen v mezích zákona. Protože zákon nepředpokládá možnost soudního přezkumu způsobu vytváření

orgánů odborových organizací, je ověření správnosti průběhu a výsledku volby do výboru odborové organizace její vnitřní záležitostí, kterou vzhledem k výše uvedenému soud není oprávněn přezkoumávat. Z těchto důvodů při posouzení, zda zaměstnanec je (byl) členem příslušného odborového orgánu, který je oprávněn spolurozhodovat se zaměstnavatelem (§ 59 odst. 2 zák. práce), soud vychází ze stanoviska, které po uskutečněných volbách k jejich průběhu a výsledkům zaujal k tomu příslušný orgán odborové organizace. Pro věc proto není podstatné, jak byly po skutkové stránce volby organizovány a kolik hlasovacích lístků bylo odevzdáno ve prospěch žalobce, ale skutečnost, zda volbu uznala a její výsledek akceptovala jako nejvyšší orgán základní organizace členská schůze (konference).

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný; Nejvyšší soud jej proto podle ustanovení § 243b odst. 1, část věty za středníkem, o.s.ř., včetně výroků o náhradě mzdy a o nákladech řízení, které v tomto případě mají akcesorickou povahu, zrušil. Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně (§ 243b odst. 2, věta druhá, o.s.ř.),

Nejvyšší soud zrušil i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.